

Hrubá silnice se v kraji drolí do příkopu. Tráva prorůstá štěrkem, přes kameny nadskakují kola dětského kočáru. Levá noha jí před chvílí sjela po kluzkém štěrku, kotník tupě bolí, zřejmě si natáhla šlachu, snaží se na chodidlo nepřenašet plnou váhu. Už několik hodin jdou pomalu, jen se plouží, s kočáry těsně u sebe, čas od času se podpírají, střídají se v tlačení. Na cestu už dlouho není pořádně vidět. Jen chvílemi k nim dosáhne světlo z baterek nebo reflektorů nákladních aut, ale to se ještě těsněji přitisknou, zrychlí krok a kabátem přehozeným přes kočár zavalí děti.

Nedokáže přesně odhadnout, jak dlouho už jdou. Jako by jejich cesta trvala věky. Přitom se ještě ani nerozvedlo, takže to nemůže být víc než několik hodin. Je unavená a její spolence také. Má zkusit zastavit se a odpočinout si?

Několikrát procházely kolem lidí sedících na zemi nebo na kufru, se kterým se vláčeli. Několikrát také viděly, jak k takovým přiběhl mladík a rozbil jim hlavu pažbou pušky. Měla strach se zastavit. I přes bolest v tříselech a v levé noze se nutila k dalším krokům.

Dívka vedle ní šeptala o žízni.

Gerta nic neřekla. Měla vodu schovanou pro sebe a pro dítě, nemohla nabízet, když nevěděla, co ji ještě čeká. I ona měla žízeň, ale mlčela a dál se sunula krok za krokem, bůh ví kam.

Bůh? Tomu přestala důvěřovat už dávno. Dřív se k němu modlila, prosila jej, aby jí pomohl, aby něco udělal. Cokoliv, co změní její život. Pak pochopila, že Bůh to za ni neudělá. Ale už bylo pozdě.

Od té doby se nemodlila a na Boha už nemyslela. Chtěla si vystačit sama, dokonce i ve chvíli, jako je tato. Bůh totiž neví, kam ji teď ženou, to ví jen ti zuřiví hejsci, a nakonec možná že ani oni ne. Taková nedozrálá děcka, dusila se

vztekem, jejich hlasy k ní doléhaly a zase se ztrácely v křiku lidí před ní. Několikrát je zahlédla na korbách projíždějících aut, se vztyčenými zbraněmi připomínali hlavu Medúzy se spleťtými vlasy z hadů. Nasupená, rozlíčená Medúza, vražednice se zlověstnou, ožralou hubou sprosté lůzy. Podívej se na ně, a zemřeš. Zkameníš, nebo tě zastřelí. Nenáviděla je, ale to bylo všechno, co mohla. Jen nenávidět. A hlavně to nedat najevo, chtěla-li přežít. Šla pokorně vedle své průvodkyně a mlčela. Noc se svažovala k šedavému ránu a kolem ní se táhl průvod tichých, unavených lidí. Jejich kroky, šustot zimních kabátů a polohlasem pronášená slova přerušoval jen křik hlídačů, nářky zraněných a čas od času výstřely. Pokolikáté už, nebyla Gerta s to spočítat.

Kde ta hrůza vlastně začala?

Ve chvíli, kdy dopadaly květiny na dno matčina hrobu, už ji všichni cítili, už se to vědělo. I otce zneklidňovala, přestože stále slepě věřil.

Když se na něj Gerta úkosem podívala, viděla, jak se přemáhá, jak napíná všechny svaly v obličejí, jak poulí oči a zase je skrývá za několikerým pomrkáváním, jak se snaží nebrečet. Ale měl by, myslela si Gerta, měl by plakat, sypat si hlínu z matčina hrobu na holé temeno lebky, z níž mu ustupují zbytky světlých vlasů, měl by si ji mazat po tváři, měl by ji nechat mísit se slzami, a hlavně by měl volat o odpuštění. To by měl. Ne se tu v uniformě předvádět jak holub na hřídle a v čestném krasopostoji sledovat, jak matčina rakev mizí pod hroudami hlíny. Neházejte ji tam, zastavte to! chtělo se Gertě křičet, ale Friedrich její gesto zadržel. Stiskl jí paži tak silně, až se vylekala. Friedrich také nebrečí? Jak by mohl, věrný obraz otcův. Gerta znovu pohlédla do hluboké díry, z níž už jen místy probleskovala temně šedá rakev.

Pohřeb byl skromný. Ale, ostatně, jím to vůbec nezačalo. Ten pohřeb, ten už byl pouhým článkem řetězce katastrof, které přicházely každý měsíc, rok. Celou válku.

A přitom byl život před ní tak krásný. A nejen její — také Friedrichův, otcův i matčin, Janinčin i Karlův, životy všech měly smysl a řád, odvíjely se pospolu, v jednotě, do budoucnosti, jejíž kontury Gerta přesně viděla. V zimě dvačtyřicátého, kdy matka zmizela pod náhrobkem Schnirchů, se však už obraz budoucnosti rozpadal. Tu poslední z jistot udusal zástup na Boží tělo roku 1945. Ale tomu předcházela ještě řada událostí.